

JYX

JYVÄSKYLÄN YLIOPISTO
UNIVERSITY OF JYVÄSKYLÄ

This is a self-archived version of an original article. This version may differ from the original in pagination and typographic details.

Author(s): Honkasilta, Juho

Title: Lopettakaa!

Year: 2016

Version: Published version

Copyright: © 2016 Suomen puhe-luki-yhdistys FinRA

Rights: In Copyright

Rights url: <http://rightsstatements.org/page/InC/1.0/?language=en>

Please cite the original version:

Honkasilta, J. (2016). Lopettakaa!. Kielikukko, 35(3), 41-43.

<http://www.parnet.fi/~finra/Kielikukko/Kielikukko%203%202016%20www.pdf>

Mielikuvituksen kehittäminen lukion oppiaineissa

Lukiossa kaikki opetus on instrumentaalista (Räsänen 2009, 117) eli välineellistä, jonkin toisen tavoitteen vuoksi tehtävää. Jokaisen oppiaineen tulee esimerkiksi tukea ihmiseksi kasvua, ei siis vain opettaa oppiaineessa keskeisiä tietoja ja taitoja. Juuri mielikuvituksen eli esimerkiksi kriittisen, innovatiivisen, intuitiivisen ja empaattisen ajattelun kuin neuvottelu-, ongelmanratkaisu- ja keskustelutaitojen kehittäminen auttavat lukio-laista toimimaan ympäröivässä yhteiskunnassa. Mainitut taidot toistuvat kaikkien lukion oppiaineiden tavoite- ja kurssikuvauksissa lukion valtakunnallisissa opetussuunnitelman perusteissa (2003 ja 2015), joten mielikuvitusta voi ja tulee kehittää jokaisen oppiaineen opetuksessa. Käytännössä se voi tarkoittaa muun muassa uusien vaihtoehtojen pohtimiseen ja toteuttamiseen innostamista, yhdessä toimimisen opettamista, opiskeltavaan aiheeseen eläytymistä, omien ajatusten ja päätelmien kehittelyä sekä niiden rohkeaa argumentointia – toisin sanoen ei vain opitun tiedon toistamista, vaan sen jatkokehittelyä. Mielikuvitus ei kuitenkaan kehity itsestään, vaan se vaatii turvallisen ja hyväksyvän oppimisympäristön luomista. Siksi opiskelijoiden mielikuvituksen kehittämiseksi olisi varattava aiempaa enemmän aikaa esimerkiksi ryhmäyttämiseen. Lisäksi opettajat tarvitsevat tukea valtakunnalliselta ja koulukohtaiselta tasolta, jotta opetussuunnitelman ja kurssikuvauksien epäselvät mielikuvitusviittaukset konkretisoituvat opetukseen.

Mielikuvituksen merkitys käsittää koko ihmisajattelun. Se on paitsi keino selvittää arjen toimista ja kanssakäymisestä myös tapa luoda uutta ja kritisoida rakentavasti vanhaa. Näitä taitoja lukio-opis-

kelijoille, tuleville työntekijöille ja täysvaltaisille kansalaisille, halutaan opetussuunnitelman (2003 ja 2015) mukaan välittää. Mielikuvituksella on tulevaisuuden kannalta suuri merkitys (Rupert 2010, 567), sillä opiskelijoilla on tulevaisuudessa useita tärkeitä, ennestään tuntemattomia asioita pohdittavanaan. Rupert (2010, 567) kertoo artikkelissaan amerikkalaisesta keksijästä Charles F. Ketteringistä. Hänen sanotaan todenneen: ”Mielikuvituksemme on ainoa rajoite sille, mitä toivomme tulevaisuudelta.” Tästä näkökulmasta päättäjien kannattaa miettiä myös tulevaisuuden opetussuunnitelmia.

Lähteet

- Ahvenjärvi, K. & Kirstinä, L. 2013. Kirjallisuuden opetuksen käsikirja. Helsinki: SKS.
- Chaoyun, L., Yuling, H., Yinghsiu, H. & Sheng-Chih, C. 2012. How Learning Environments can stimulate student imagination. The Turkish Online Journal of Educational Technology 11 (4). Saatavissa <http://web.a.ebscohost.com/ehost/detail/detail> (Viitattu 5.3.2015)
- Kaihovirta-Rosvik, H. 2009. Images of imagination. An aesthetic approach to education. Turku: Åbo Akademi University Press.
- LOPS 2015 = Opetushallitus 2015. Lukion opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/172124_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2015.pdf (Viitattu 28.6.2016)
- LOPS 2003 = Opetushallitus 2003. Lukion opetussuunnitelman perusteet. Helsinki: Opetushallitus. Saatavissa: http://www.oph.fi/download/47345_lukion_opetussuunnitelman_perusteet_2003.pdf (Viitattu 7.1.2015)
- Rupert, S.S. 2010. Creativity, innovation and arts learning – preparing all students to success in global economy. USA: Arts Education Partnership. Saatavissa: <http://files.eric.ed.gov/fulltext/ED541072.pdf> (Viitattu 5.3.2015)
- Räsänen, M. 2008. Kuvakulttuurit ja integroiva taideopetus. Helsinki: Taideteollinen korkeakoulu.
- TNK-OPS = Lukion kansallisen linjan äidinkielen ja kirjallisuuden tavoitteet ja kurssikuvaukset lukuvuonna 2014–2015. Turun normaalikoulun lukion opetussuunnitelma. Saatavissa: www.utu.fi/fi/yksikot/tnk/lukio/kansallinenlinja/oppiaineet/aidinkieli-ja-kirjallisuus (Viitattu 12.3.2015)
- Vygotsky, L. S. 1930/1995. Fantasi och kreativitet i barndomen. Göteborg: Daidalos.

» Juho Honkasilta, KT,

on työskennellyt Jyväskylän yliopistossa kasvatustieteiden tiedekunnassa erityispedagogiikan yksikössä vuodesta 2011 lähtien, ensin tohtorikoulutettavana ja sitten yliopistonopettajana.

Lopettakaa!

Normiaamu. Herään herätyskellon pirinään. Lyön sen kiinni, nukahdan. Herään huutoon. Äitini potkii vaatteitani lattialta, huutaa, itkee, moittii. Olen kuulemma myöhässä, taas. V--n hyvää huomenta. Puen kamat lattialta, pitikö nämäki potkia myttyyn. Heitän repun olalle ja lähden kouluun. On helevetin surullinen fiilis, mikä järki tässä kaikessa on. Miten tähän on tultu.

Huutoa, itkua, moitteita. On vaikea muistaa onnellisia hetkiä. Tiedän että niitä on – pakko olla – en vain muista. Olin lapsena kuulemma villi. Iloinen, aktiivinen, onnellinen kenties, mutta villi. Luulisi että minut olisi voitu kasvattaa toisenlaiseen ymmärrykseen itsestäni, miksi juuri tuo leima valittiin kuvaamaan ominaisuuksiani ja määrittämään sitä kuka olen? Tai eihän tuo ainoaksi jäänyt, olen vuosien mittaan oppinut ymmärtämään itseäni myös tyhmänä, laiskana, ilkeänä, välinpitämättömänä, riidanhaluisena, kurittomana ja huonosti motivoituneena. Sitä en ole koskaan ymmärtänyt, mihin olen huonosti motivoitunut. Vanhemmat kävi koulussa vähän väliä palaverissa. Ne tappelut ei oo ollu mulle mitenkään mieltä ylentäviä kokemuksia, olin paikalla tai en. Muistan usein miettineeni itsekseni mikä v--u näitä aikuisia vaivaa, huutaneeni ”lopettakaa saatana!”. En koskaan saanut huudettua sitä ääneen. Sitä mukaan kun ääni sisälläni voimistui, oma ääneni vaimeni, ikään kuin betoniseinä olisi rakennettu itseni ja aikuisten välille siitä huolimatta, että heitä tarvitsin. Tiedän että he tarkoittivat hyvää – pakkohan heidän oli – en vain uskonut. Se ei välittynyt.

Aamupalaani lisättiin pilleri. Aikuiset ympärilläni tuntuivat toiveikkailta, jopa helpottuneilta: vanhempani ja opettajat hymyilivät jälleen ja koulupalaverit vähenivät. Pilleri alkoi määrittää arkeni laatua: huuto, itku ja moitteet palasivat, jos unohdin ottaa sen. Mua taas alkoi määrittää kirjainyhdistelmä ADHD. Se oli helvetin outoa. Kouluun ilmestyi sermit. Mut eristettiin, mutta motivaationi väitettiin kasvaneen. Opin, että vaikka olin villi ja laiska, syy ei ollut mun, vaikka se mussa olikin. Olin samaan aikaan sekä sairas että normaali. Mua kiusattiin, mutta pidettiin kiusaajana. Vetäännyin. Huuto sisälläni voimistui: ”Lopettakaa saatana!” Ääneni vaimeni. Mua ei kuunnella, ei kuulla.

Tipuin ojaan. Olin ilmeisesti niin ajatuksissani. Hieno alku koulupäivälle. Toisaalta, tässä on hyvää olla, rauhallista. Auringon säteet paistaa kasvoilleni. Kyllä tämä tästä, peruskoulu on kohta ohi ja elämä on edessä. Kunhan opin pyytämään että mua kuultais ja tuettais mulle tärkeissä asioissa. Kunhan opin antamaan anteeksi aikuisille, vertaisille, itselle... oppisin jatkamaan eteenpäin, huutamaan sisäisen ääneni vaimeaksi. Tässä on hyvää olla.

Normiaamu. Herään huutoon. Ovi avautuu, aamupala, pilleri, aamutoimet. Ovi sulkeutuu; aurinko luo kalterin varjoista kontrastin muuten niin valjuun huoneeseen. En saanut nukuttua. Huutoa, itkua, moitteita; nyt unissa nuo kaiut lapsuuden. On helvetin surullinen fiilis, mikä järki tässä kaikessa on. Miten tähän on tultu. Koulut jäi kesken,

olin työtön, parisuhteet hajos, tein rikoksia ja käy-
tin aineita. Olen kai niin villi. En koskaan oppinut
pyytämään tukea, en koskaan antanut anteeksi –
en osannut. Betoniseinästä itseni ja rakkaimpieni
välillä tuli todellinen, ääni sisälläni huutaa oman
ääneni vaimeaksi.

Tämän fiktiivisen uhritarinan tarkoitus on herät-
tää tunteita ja keskustelua – pysäyttää. Mediassa
ajoittain käytävä keskustelu ADHD:n ympärillä
pohjautuu pitkälti lääketieteelliseen selitysmal-
liin: lapsen toimintaa selitetään neurobiologisel-
la poikkeavuudella. Tämä yleisesti hyväksytty ja
kodin ja koulun arkeen omaksuttu selitysmalli
on kuitenkin yksistään riittämätön selittämään
sellaisten lasten keskimääräistä suurempaa syr-
jäytymisriskiä, joiden itsesääteily- ja/tai vuoro-
vaikutustaidot eivät vastaa sosiaalisen toimin-
taympäristön odotuksia. Se on myös riittämätön
ymmärtääksemme näiden lasten ja nuorten ko-
kemuksmaailmoja. Kärjistetyimmillään sitoutu-
minen lääketieteelliseen selitysmalliin vapauttaa
kasvatustahot vastuusta, sillä koettujen ongel-
mien selittäminen lapsen aivojen toiminnalla tai
lapsen lääkitseminen korvaavat tarpeen muuttaa
toimintaympäristön rakenteita, ihmissuhteiden
laatua tai arjen vuorovaikutuskäytänteitä. Lasten
ja nuorten ADHD-diagnoosien määrän jatku-
va kasvu kertoo ennemmin kulttuurissamme ja
yhteiskunnassamme valloillaan olevista arvoista,
normeista, asenteista ja käytänteistä kuin lääke-
tieteen kehittymisestä saati lasten, nuorten tai
aikuisten lisääntyneistä, ainoastaan yksilön syn-
nyttämisestä ominaisuuksista johtuvista vaikeuk-
sista. Tämä kirjoitus on vetoamus niiden lasten
puolesta, jotka tulevat piilotetuiksi stereotyyppi-

den ja leimojen taakse – jotka lopulta itse piilou-
tavat niiden taakse – sekä vetoamus sellaisten
vuorovaikutuskäytänteiden puolesta, jotka otta-
vat lasten tunteet ja tarpeet huomioon ja siten
tukevat heidän kasvuun ja kehitystään. Lapsen
kohtaamiseen ei tarvita diagnooseja eikä muita
identiteettileimoja.

Muutama kysymys Lopettakaa!- tekstin kirjoittajalle

Kyselijänä Vuokko Kaartinen

*Kertoisitko, miten päädyit kirjoittamaan yllä ole-
van tekstin?*

Kyseinen teksti syntyi tieteen popularisointi jat-
ko-opintokurssilla. Väitöskirjaprosessini alkoi
tietämättäni jo vuona 2005 kun aloitin työt AD-
HD-liiton sopeutumisvalmenuskursseilla, ja tuo-
hon kyseiseen tekstiin oikeastaan kulminoituu
koko reilu kymmenvuotinen matkani ilmiön ni-
meltä adhd ymmärtämiseksi – ja sama matka jat-
kuu edelleen. Pyrin tuomaan tällä tekstillä esille
ilmiön moninaisuuden, monitulkintaisuuden ja
moniäänisyyden sekä sen, että kaiken tämän moni-
naisuuden taustalla on kuitenkin yksi ääni, joka on
keskiössä, mutta joka keskeisestä asemastaan huol-
limatta voi helposti jäädä varjoon ja kuulematta.

Avaapa lyhyesti lukijoille väitöksesi päätulokset.

Diagnostiset selitysmallit ovat meidän aikuisten
tapa neuvotella ei ainoastaan koulumaailmassa
vaan myös yhteiskunnassamme tunnustetuksi,
ymmärretyksi ja tuetuksi tulemisesta. Ne pitä-
vät sisällään lupauksen paremmasta huomises-
ta. Lapset sen sijaan eivät niinkään selitä omaa

toimintaansa vaan neuvottelevat identiteetistään
diagnostisilla selitysmalleilla. Yhtäältä diagnoosi
vapauttaa moraalista vastuusta (vrt. “olen adhd,
en voi sille mitään”), toisaalta se yhdistetään mo-
raalisesti kyseenalaiseen käytökseen, josta pyri-
tään irtautumaan (vrt. “minulla on adhd, mutta
se ei määritä minua”) tai koetaan ylhäältä päin
annetuksi stigmaksi, joka leimaa lapsen luon-
taiset piirteet poikkeaviksi ja pakottaa muottiin,
johon on hankala samaistua (vrt. “olen yksilö”).

Mitä tulee ei-toivottuun käytökseen, sehän saa
merkityksensä vain ja ainoastaan sosiaalisessa
vuorovaikutuksessa. Siinä missä aikuiset saatta-
vat selittää lapsen ei-toivottua käytöstä adhd:n
oireilla, lapset voivat selittää sitä ei-toivottavalla
aikuinen-lapsi/opettaja-oppilas-vuorovaikutus-
suhteella. On sanomattakin selvää että tällä ta-
voin eriävät merkitykset voivat johtaa sellaisiin
korjaaviin ja tukeviin toimiin joiden pohja on
lähtökohtaisesti vääristynyt: kumpikin taho pitää
toista oireisena.

Millaisia johtopäätöksiä teit tutkimuksesi pohjalta?
Vastaan tähän esittämällä sarjan vastakysymyksiä.

Kuvittele tilanne jossa lapsi, nuori tai oppilas
kieltäytyy äänekäästi tekemästä mitä häneltä
pyydät. Ilmentääkö hän toiminnallaan

- adhd:n tai jonkin muu psykiatrisen käyttäyty-
misen häiriön oireita?
- persoonallisuuttaan tai temperamenttipiirtei-
tään?
- ilkeyttään tai saamaansa huonoa kotikasvatus-
ta?

d) haluaan tulla kuulluksi, ymmärretyksi ja ken-
ties kunnioitetuksi kyseisessä tilanteessa?

Toisin sanoen, tulkitsetko hänen toimintaansa
(a) psykiatristen tai (b) psykologisten selitysmal-
lien, (c) moraalisten tuomioiden vai (d) tilanteis-
ten tarpeiden tulkintakehyksestä käsin? Minkä
tulkintakehyksen luulet auttavan kyseistä lasta,
nuorta tai toppilasta tässä tilanteessa eniten?
Entä itseäsi?

Mitä se kertoo yhteiskuntamme käytänteistä, että
diagnoosin ”saaminen” lapselle näyttäytyy strate-
giana lapsen ja vanhemman (kenties opettajan-
kin?) kuulluksi, ymmärretyksi, tuetuksi ja hy-
väksytyksi tulemisen tarpeiden tyydyttämiseksi?
Onko empatia diagnosiriippuvaista?

Mitä aiot tutkia seuraavaksi?

Adhd-tematiikan lisäksi aikomus on alkaa tutkia
luokkahuoneen vuorovaikutusta ja opettajien ja
oppilaiden kokemia ongelmia siinä sekä ongelmil-
le antamia merkityksiä. Vuorovaikutuspro-
sessien ymmärtäminen ja niiden ehostaminen on
minun nähdäkseni avain hyvinvoivaan kouluun
lapsuuden ja nuoruuden kasvualustan.

Seuraa FinRA:n nettisivuja, niin saat tietoja
ajankohtaisista tapahtumista, konferensseista
ja seminaareista.

<http://finnishreadingassociation.blogspot.fi/>

Kolla FinRA:s nätsidor!

Vi ligger upp delvis olika innehåll på de svensk-,
finsk- och engelskspråkiga sidorna. På den
senaste tiden har vi lagt upp presentationer
från den 3:e Östersjökonferensen om läsning
som också var den 17:e Nordiska lässtämman.